

Abstrakt

Die vorliegende Arbeit wurde einem bis dahin unerforschten Thema gewidmet, nämlich dem Komponisten Bohuslav Martinů und seiner Rolle im Musikleben des deutschsprachigen Raumes in den Jahren 1923–1939. Bohuslav Martinů, der seit 1923 in Paris lebte, richtete sein hauptsächliches Interesse dem Pariser Musikgeschehen und blieb mit dem Musikleben der ersten Tschechoslowakischen Republik in Verbindung. Dennoch wandte sich seine Aufmerksamkeit auch bald dem jungen Musikleben des deutschsprachigen Raums zu.

Das Thema, das vom Interesse am Schaffen von Bohuslav Martinů geleitet ist, der zu Beginn der untersuchten Zeitspanne noch unbekannt war, jedoch rasch zu einem wichtigen Vertreter der Komponistengeneration der Zwischenkriegszeit avancierte, steht in mehreren Wechselwirkungen. Ausgehend von Recherchen zeitgenössischer Dokumente – Korrespondenz, Martinůs Notizen und Publizistik – wurden Studien zum Musikleben, zur Biographik und Rezeption durchgeführt.

Im ersten Teil der Arbeit wurden Martinůs Werke und ihre Aufführungen im deutschsprachigen Raum sowie die Initiatoren, Veranstalter und Interpreten behandelt. Im zweiten Teil wurde der 'Spiegel' vom Schaffen Martinůs in deutschsprachiger Musikkritik aufgedeckt. Die Untersuchungen wollten am Beispiel von Bohuslav Martinů die Entwicklung der modernen Musikszene nachzeichnen und die widersprüchliche zeitgenössische Wahrnehmung des gesellschaftskulturellen Geschehens in der deutschsprachigen Publizistik verfolgen. In der inhaltlichen Analyse wurde versucht, wiederholten Wortverbindungen, Konstanten, Stereotypen, komplexen Topoi, Wortfeldern und Wertungen der Rezeption nachzugehen. Der Hauptaugenmerk wurde darauf gerichtet, inwiefern die Tatsache, dass Martinů als in Paris lebender Tscheche präsentiert wurde, seine Wahrnehmung durch die deutschsprachige Publizistik beeinflusste. Die Problematik der damit berührten Frage des "Nationalen in der Musik" erfuhr in der Zwischenkriegszeit eine besondere Zuspitzung, da der Nationalismus einerseits in Folge der politischen Konflikte im und nach dem Ersten Weltkrieg wieder stark ins Bewusstsein trat, andererseits jedoch gerade die "Neue Musik"-Szene betont international ausgerichtet war.

Weitere Recherchen sowie das recherchierte Material selbst konnten mit der vorliegenden Dissertation nicht erschöpft werden. Der Fokus der Untersuchungen wurde auf Haupttendenzen gerichtet. Damit bietet sich die Möglichkeit weiterer Studien in die Tiefe sowie Synthesen in den breiteren Kontext des Musikgeschehens der Zwischenkriegszeit.

Abstrakt

Předložená práce se věnuje dosud nezpracovanému tématu: skladateli Bohuslavu Martinů a jeho roli v německy mluvícím hudebním životě let 1923–1939. Bohuslav Martinů, který od roku 1923 žil v Paříži, se především zajímal o pařížský hudební život, ale zůstával ve spojení s hudebním životem první Československé republiky. Jeho pozornost záhy upoutal rovněž mladý hudební život německy mluvícího prostředí.

Na tuto práci, v jejíž zájmu stojí tvorba Bohuslava Martinů, v té době ještě neznámého a postupně se prosazujícího skladatele meziválečné generace, působí několik rovin: Na základě rešerší dobových dokumentů (korespondence, vlastních poznámek Martinů a publicistiky) vznikly studie o hudebním životě, biografii a recepci.

V první části doktorské práce jsou pojednána díla Martinů provedená v německy mluvícím hudebním životě jakož jejich iniciátoři, pořadatelé a interpreti. V druhé části je odkrýváno 'odraz' tvorby Martinů v německy psané hudební publicistice. Na příkladu recepce Bohuslava Martinů je sledován vývoj moderní hudební scény a rozporuplné dobové vnímání kulturně společenského dění v německy psané publicistice. Záměrem obsahové analýzy bylo prošetřit opakovaná slovní spojení, konstanty, stereotypy komplexní vyjadřující schémata, slovní pole a hodnotící kritéria recepce. Hlavní důraz byl kladen na otázku, do jaké míry skutečnost, že byl Martinů prezentován jako Čech žijící v Paříži, ovlivnila vnímání německy píšící publicistiky. Problematika "národnostní otázky v hudebně" zažila v meziválečné době intenzivní vyostření. Na jedné straně vstoupil nacionalismus v důsledku politických konfliktů během a po první světové válce opět silně do povědomí, na druhé straně se ale právě scéna nové hudby orientovala důrazně mezinárodně.

Možnost dalších rešerší není vyčerpána jakož samotný nasbíraný recepční materiál nemohl být touto doktorskou prací pojmut. Ohnisko šetření je zaměřeno na hlavní tendence. Tím se nabízí možnost dalších studií do hloubky jakož syntéz do širšího kontextu hudebního dění meziválečné doby.